СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XCIV. Ч. 127. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ВІВТОРОК, 7-го ЛИПНЯ 1987 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 7, 1987 No. 127. VOL. XCIV.

Пам'ятайте про Україну!

В ОТТАВІ ПРОВЕДЕНО ПЕРЕСЛУХАННЯ СВІДКІВ У СПРАВІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Оттава, Канада. — Постійний комітет Людських Прав федеральної Палати Громад перевів 4-го червня ц.р., тут, прилюдні переслухання свідків про порушування прав людини в країнах Східньої Европи. Від українських інституцій і організацій виступали: о. М. Татарин, від Української Католицької Епархії Східньої Канади і від Товариства Святої Софії; Христина Ісаїв від Комісії Прав Людини Світового Конґресу Вільних Українців і від Комітету Українців Канади, і Степан Яворський від Українського Національного Об'єднання і від Комітету Українців Канади.

Отець М. Татарин у своєму виступі звернув увагу на винятково тяжке положення Української Католицької Церкви в Совєтському Союзі. Українська Католицька Церква була офіційно ліквідована в 1946 році, одначе вона не лише далі існує, але навіть розвивається. Українська Католицька Церква домагається лиш цілковитої і необмеженої леґалізації. Отець Татарин закликав канадський уряд допомогти осягнути таку леґалізацію.

Отець М. Татарин також дав докладний опис умови, у яких перебувають священики Української Католицької Церкви. Багато з них є ув'язнені, багато живе на засланні, а тих, що залишилися серед своїх вірних, постійно переслідують партійні, адміністративні і поліційні власті. Такі священики перебувають у найтяжчій ситуації: о. Григорій Будзинський, о. Єсуп і о. Каваців, як також о. Семен Скалич, який перебуває у горезвісному пермському таборі ч. 36-І. Також доля католицького світського діяча Василя Кобрина заслуговує на увагу.

В своєму кінцевому слові о. М. Татарин апелював до совєтського уряду, щоб він зліквідував пермський табір смерти ч. 36-І, та щоб звільнив усіх в'язнів того табору, серед яких є чимало українців.

Христина Ісаїв, яка недавно повернулася з Відня, де вона брала участь в Конференції Об'єднаних Націй про Людські Права, говорила про недавні зміни в Совєтському Союзі, які в практиці не є такі знаменні, як їх реклямують. Надії гуманітарних організацій на Заході на широку амнестію в Совєтському Союзі досі не здійснилися, а навіть ті обмежені звільнення з тюрем і таборів примусової праці, що їх розпочав Ґорбачов, чомусь зупинилися. Виглядає, що більшість цих звільнень була розрахована на те, щоб викликати певний ефект закордоном.

Нові арешти і переслідування продовжуються, а вимоги для звільнення не є однакові для всіх політич-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Адв. І. В. Бардин змагається за номінацію на посла провінційного уряду

Торонто, Канада. — Впродовж останніх чотирьох місяців адв. Ігор Володимир Бардин присвятив вже багато часу й сил, щоб здобути номінацію на кандидата Ліберальної партії в новій провінційній окрузі „Fort York".

Адв. І.В. Бардин.

Адв. Бардин — це єдиний українець у цьому змаганні. Він бажає репрезентувати виборчу округу „Fort York" як посол провінційного уряду, після наступних виборів.

„Fort York" — це нова виборча округа, вона створена з частин давніших округ: „St. Andrew", „St. Patrick" та „St. George", а також включає частину колишньої округи „Bellwoods".

В останніх виборах, 1985 року, адв. Ігор В. Бардин кандидував в окрузі „Bellwoods", але на жаль, він перепав невеликою кількістю голосів, на користь кандидата Нової демократичної партії (НДП).

Новий розподіл округ усунув тепер округу „Bellwoods" і адв. Бардин постановив змагатися на позицію ліберального кандидата у цій новій виборчій дільниці. „Це є одна з найстарших дільниць Торонто, — каже адв. Бардин — і її історія є тісно пов'язана з історією української громади в цьому місті. У ній знаходяться деякі з наших найстарших церков, інституцій та установ.

Добровольці в кампанії адв. Бардина наполегливо працюють та кожного дня вписують нових членів до Ліберальної Асоціяції „Fort York". Всі члени Асоціяції матимуть змогу голосувати в часі номінаційних зборів, що відбудуться в неділю, 19 липня 1987, в авдиторії „Central Technical High School" (Bathurst and Harbord). Під час цих зборів усі присутні члени оберуть одного кандидата, як представника лібералів у „Fort York".

Наша кампанія проходить успішно. Ми вже вписали багато нових членів, але, щоб здобути перше місце, в цій номінації під час зборів, мене мусять сильно підтримати українці в цій окрузі, — каже адв. Бардин. В цьому змагу я маю п'ять контркандидатів. Перед нами є ще дуже важка боротьба за цю позицію.

СССР ПОВИНЕН ЗАБРАТИ СВОЮ ВІЙСЬКОВУ ФЛЬОТУ — КАЖЕ Г. БЕЙКЕР

Вашінґтон. — Говард Бейкер, шеф штабу Білого Дому, виступаючи на телевізійній програмі Ей-Бі-Сі „Цього тижня з Дейвидом Брінклі" заявив, що, на його думку Совєтський Союз повинен забрати свою військову фльоту із Середземного моря і району Перської затоки, а щойно тоді З'єднані Стейти Америки могли б змінити свою політичну і військову стратеґію і евентуально відмовитись від пляну супроводжування кувайтських оливних танкерів.

Якщо лідери СССР накажуть забрати свою військову фльоту, ми напевно зробимо крок в напрямі замирення і відпруження ситуації у Перській затоці. Але ми цілком не збираємося віддати повної контролі над цим районом світу в руки совєтів", заявив Г. Бейкер два дні після цього, як Москва закликала країни світу забрати усі закордонні воєнні кораблі із Середземного моря і натискала на Адміністрацію президента Роналда Реґена зменшити свою військову силу в районі Перської затоки. Біда тільки в тому, що совєтське пресове агентство ТАСС, яке публічно поширило цей заклик Москви, не з'ясувало точно чи це відноситься також і до Совєтського Союзу, чи тільки до західних альянтів, бо, мовляв, совєтські військові кораблі не становлять для нікого жадної загрози.

Очевидно, прем'єр-міністер іранського уряду Гуссейн Мусаві назвав совєтську пропозицію „дуже конструктивною", а при тому засудив політику ЗСА, які, мовляв, підтримують у війні Ірак, а також зацікавлені у використанні Кувайту, багатої на оливну ропу країни.

Біда тільки в тому, кажуть політичні спостерігачі й аналітики, що СССР вважає, що він має „леґітимне право" тримати свої військові кораблі біля Перської затоки і навіть ескортувати оливні танкери закордонних держав, тому, що він вважає себе „сусідом" Ірану, безпосередньо загроженим воєнними діями на Близькому Сході. Г. Бейкер каже те саме. Без сумніву ЗСА повинні і мусять обороняти свої інтереси на Близькому Сході і без взаємного порозуміння до ніякої згоди там не дійде, тим більше, що справа Перської затоки є давньою проблемою і ЗСА вже кількакратно заявляли, що Перська затока мусить бути вільною для плавби міжнародних кораблів, хоче цього чи ні комуно-московська імперія чи маленькі арабські диктатори, типу Хомейні.

Покищо ЗСА приготовляються супроводжувати 11 кувайтських оливних танкерів, які плаватимуть під американськими прапорами, а це значить, що атака на них з боку іранських екстремістів, викличе відплатні акції американської військової морської і повітряної фльоти.

Вернон Волтерс, амбасадор ЗСА до Організації Об'єднаних Націй, полетів минулого тижня до Москви правдоподібно з місією якось договоритись про справу Перської затоки, і іpансько-іракської війни, яка може поширитись також на інші країни Близького Сходу.

М. Ґорбачов закликає до створення „родинних господарств"

Москва. — Міхаїл Ґорбачов закликав до збільшення і поширення родинних господарств малого маштабу, щоб збільшити постачання м'яса, городини та інших харчів для населення. Це потягнення Ґорбачова спостерігачі пояснюють, як торгування часом, щоб в міжчасі мати змогу перевести свої економічні реформи.

Заявляючи, що історія вже доказала „небезпеку відокремлення селянина від землі", маючи на увазі насильну колективізацію Сталіна, спостерігачі приписують ці завваги, як частину програми, яку він представив Центральному Комітетові комуністичної партії минулого тижня в Москві. В цьому пляні, пропонується жителям міст землянні ділянки до винайму, щоб вирощувати продукти, концентруючись на городині, садовині, м'ясі і молоці. В загальному це пояснюють як зусилля змінити сільськогосподарське думання і переконати селян-колгоспників, що такі зміни принесуть кращі урожаї та жнива також в колгоспах.

Після сухої осені, суворої зими та весняних повеней, урожай в Совєтському Союзі може знайтися під загрозою. Один із західніх аналітиків каже, що Ґорбачов поставив наголос на сільське господарство, у цьому і наступному роках, бо це одна з найважливіших ділянок з потенціялом наявних здобутків в короткому часі, але як це неувінчається успіхом то він буде у великих клопотах.

Поширення приватних господарств зустрінеться з опором, заявляють західні та совєтські знавці. Одною з перешкод буде обурення населення проти селян і всіх інших, що мають вищі прибутки. Міхаїл Ґорбачов, як відомо гостро засудив тих, які вважають більші заробітки „суспільним злом".

Дж. Буш зустрівся з кубинським генералом

Вашінґтон. — Віцепрезидент Джордж Буш зустрівся з генералом Рафаелем дель Пiньо Дiясом, який 28-го травня перелетів з Куби в З'єднані Стейти Америки і який є найвищим старшиною серед тих, що втекли з Куби за всі роки існування там кастрівського режиму.

Після цієї зустрічі Дж. Буш повідомив журналістів, що Р. дель Піньо був заступником командуючого військово-повітряними силами Куби, а не заступником начальника штабу армії. За словами віцепрезидента, кубинський генерал розповів йому про масове незадоволення в рядах збройних сил, про корупцію серед урядової еліти, про економічну катастрофу та інші факти кубинського життя.

Дель Піньо сказав Дж. Бушові, що участь Куби у військових діях в Анголі дуже непопулярна серед населення. Там загинуло не менш 10 тисяч кубинців. Переважна більшість їх похована в Анґолі і це викликає сильне незадоволення родин загиблих.

Покликавшись на генерала-втікача, Буш повідомив, що лише за останні три роки з кубинського окупаційного корпусу в Анголі дезертирували 56 тисяч вояків. Дель Піньо підтвердив, що кубинські військовики займаються навчанням сандіністських вояків, однак Фідель Кастро не хоче посилати в Нікараґуа свою армію, вважаючи, що марксистський уряд Нікараґуа стане послушним і без всякої кубинської армії в країні.

Кубинський генерал підтвердив, що досі заперечували сандіністи — факт збиття повстанцями в Нікараґуа кубинського військового літака.

Буш схарактеризував генерала як людину, що „дуже добре знає стан справ" на Кубі, якому можна „цілком довіряти". Буша запитали, чи правда, що син генерала хоче вернутися на Кубу. Відповідаючи на запитання, віцепрезидент розповів, що коли літак „Сесна" з родиною дель Піньо приземлився на Фльориді, батько звернувся до сина: „Я зробив для тебе все, що міг. Але якщо ти хочеш повернутися, я попрошу американський Уряд вернути тебе туди". У відповідь син сказав: „Я не хочу повертатися в цей кошмар".

Вийшла нова повість І. Боднарчука

Торонто. — Цього року, тут з видавництва „Тризуб" вийшла нова повість письменника Івана Боднарчука п. з. „Розквітлі сузір'я". Обгортку до цієї 159-сторінкової книжки виконав Володимир Беднарський.

Автор пише, що свою повість присвячує „Трудівникам на народній ниві заокеанського світу!" Змістом його книжки є життя однієї української новоприбулої родини по Другій світовій війні до Канади — Степана і Парані, діди яких споконвіку були селянами, тож і вони, прибувши до Канади, залишаються працювати на фармі. Їхній син, студент, шукає, однак, вже інших доріг і знаходить свою ціль в праці над українськими молодими людьми та стежку до їхнього серця.

За І. Боднарчуком ряд інших його творів: „На перехресних шляхах — збірка оповідань, „Кладка" — дитячі новелі, „Знайомі обличчя" — збірка оповідань, „Друзі моїх днів" — збірка новель, „Далекі обрії" — збірка оповідань, „Покоління зійдуться" — повість, виходить теж в англійському перекладі, „Замрячені ранки" — збірка новель і оповідань, „До рідних причалів" — репортажі з поїздки по Канаді", „За обрійні перегуки" — збірка оповідань і новель, „В дорозі до своїх", („Юні спалахи") — повість для молоді, „Мішок щастя" — наші будні і злидні навесело.

Книжку „Розквітлі сузір'я" — в м'якій обкладинці в ціні 6.50 дол., а твердій — 8.50 дол. — можна набути в українських книгарнях або в автора, звернувшись на адресу: I. Bodnarchuk, 67 Lynn Haven Rd., Toronto, Ont. M6A 2L1.

К. Барбі засуджений на довічне ув'язнення

Ліон, Франція. — У суботу, 4-го липня, тут закінчився суд над колишнім шефом місцевого ґестапо Клявсом Барбі. Його обвинувачували в тому, що він віддавав накази про депортацію в табори смерті жидів і учасників руху Спротиву, знущався над ними.

К. Барбі визнаний винним в усіх 340 пунктах обвинувачення і засуджений на довічне ув'язнення, що є тепер у Франції найвищою мірою кари. Він спокійно, протягом півгодини, вислухав вирок, прочитаний головою суду Андре Сердіні. Після оголошення вироку, зустрінутого схвальними викриками присутніх у залі, К. Барбі вивели в наручниках і відправили у в'язницю, де йому доведеться провести решту життя. Барбі має 73 роки. За французькими законами він може просити про помилування лише через 15 років.

В 1950 роки Барбі двічі заочно засуджували на смертну кару, але за терміном давности ці присуди не можуть бути тепер виконані.

Після винесення вироку відомий правник Серж Клярсфельд, який присвятив своє життя розслідуванню злочинів нацистів, сказав: „Вирок показав, що французький народ не забув і не простив. Замучені діти Ізьє завжди залишаться у нашій пам'яті". С. Клярсфільд мав на увазі 44 жидівські дитини, яких переховували від нацистів на фармі села Ізьє. За наказом Барбі ці діти були відправлені в газові камери Освєнціму.

У п'ятницю, 3-го липня, після виступу головного оборонця Барбі, адвоката-марксиста Жака Берже, підсудному було надано останнє слово. „Чи можете ви сказати щось на свій захист?" — запитав Барбі голова суду Андре Сердіні. „Так, — відповів Барбі, я хочу сказати кілька слів по-французьки. Я не брав участи в операції на фармі Ізьє. Я не був уповноважений вирішувати справи, зв'язані з депортацією. Я безкомпромісно воював з учасниками Опору, яких я поважаю. Все це було під час війни, але війна давно закінчилася".

Присуд, винесений після шестигодинного обговорення трьома суддями і дев'ятьма присяжними, поклав кінець одному з найбільш суперечливих процесів у післявоєнній історії Франції. Процес привернув до себе увагу всієї країни, бо заторкнуті на ньому справи виходили далеко за рамки особистих дій ґестапівця.

ПІДПРИЄМЕЦЬ І ПАТРІОТ ІНЖ. О. СУХЕНКО З ІТАЛІЇ РОЗПОВІДАЄ ПРО СВОЇ ПРОЄКТИ

Джерзі Ситі, Н. Дж. (Людмила Волянська). — Редакція щоденника раз-у-раз вітає у своїх стінах визначних українців і українок з усього світу, і вони всі мають що нам цікавого, а то і унікального розповісти. Вони також часто особи кольоритні — ці відвідувачі — і дають нагоду вивчати тим, хто їх слухає, різноманітні типи українських діячів, пізнавати глибше і докладніше їх та ті загальноукраїнські справи, для яких вони живуть.

Український „римлянин" інж. Олександер Сухенко в редакції „Свободи".

До таких кольоритних постатей, з вигляду, з вдачі і зі способу розповіді, ба, навіть з його „магніфіцент обсцешен" артистом-художником Іллею Рєпіним, належить інж. Олександер Сухенко з Риму, Італія, син відомого українського кадрового старшини, сотника українського летунства Василя Сухенка, учасника Визвольних Змагань і президента згодом великої голляндської фірми у Варшаві.

Інж. Олександер Сухенко відвідав редакцію в четвер, 26-го червня, і на розмові з редакторами газети розповів силу-силенну прецікавих речей — з сучасного, з минулого і давноминулого. Приїхав інж. О. Сухенко сюди з Риму „для бизнесу", а більше — для книжки, видання якої йому лежить дуже на серці, про що далі.

Це вже не перший раз, що інж. О. Сухенко є в ЗСА. Коли слухаєш його розповіді про нюйоркський УІА, Український Інститут Америки, то здається, що це директор УІА, до речі, приятель Сухенка міністер Карпатської України д-р Юліян Ревай, — так бо досконало він знає про Інститут і про інші інституції нашого американського меґалополісу.

Привіз інж. О. Сухенко нам, у редакцію, два числа прецікавого паризького журналу (наш гість і у Франції і в Німеччині — свій чоловік!) „Ль Експрес", де в числі з 30-го квітня і в числі з 22-го травня є дві прихильні до українців статті. Обидві — пера французького політолога, постійного дописувача до „Ль Експрес'у" Алеіна Безансона. Стаття

(Закінчення на стор. 4-ій)

ЦЕРКОВНИЙ ФЕСТИН У ГАНТЕРІ

Гантер, Н. Й. — У 25-ліття парафії св. Івана Хрестителя, тут, у мальовничих горах Кетскильських, відбудеться дводенний церковний Фестин у суботу і в неділю, 11-го й 12-го липня. Суботні святкування будуть від 11-ої години ранку до 11-ої години вечора, а недільні — від 12-ої години опівдні до 6-ої години вечора.

В АМЕРИЦІ

УРЯД ПРЕЗИДЕНТА Роналда Реґена в останніх роках гостро висупив проти Панамського військового проводу недвозначно натякаючи, що час поступитись демократичному правлінню. 1-го липня ц.р. державний департамент оскаржив Панамський уряд в допомозі організування демонстрацій проти амбасади З'єднаних Стейтів Америки в Місті Панамі. У бюлетені, опрокидуючи цей випадок, „дуже гострими словами" слідувала дошкульна критика генерала Мануеля Норейґи та його проводу чинниками Адміністрації та Конґресу.

ПРЕДСІДНИК КОРПОРАЦІЇ Крайслера Лі Аякока признав, що вони поступили непростимо, перепродуючи авта з реґульованими одонометрами. У Гайланд Парк, Миш., Аякока старався у своєму виступі злагіднити непожиточне розреклямування цього випадку, як теж проголосив повне відшкодування для власників таких автомашин.

У ВАШІНҐТОНІ 1-ГО ЛИПНЯ ц.р., після семимісячної мовчанки підполковник Олівер Норт вперше з'явився перед Конґресовою комісією, щоб відповідати на їхні питання в справі його ролі в Іранській афері. Заприсяжені зізнання Норта відбулися перед адвокатами та шістьма членами комісії за закритими дверима. Вони були „приязні і ділові", як висловився один із присутніх. Публичні зізнання Норта пічнуться у вівторок, 7-го липня ц.р.

ЯК ПОВІДОМЛЯЮТЬ З Вашінґтону, Палата Репрезентантів відкинула пропозицію Сенату, щоб зруйнувати новопобудований будинок амбасади З'єднаних Стейтів Америки в Москві. Натомість вони заморозили якінебудь поправки цього проєкту до листопада ц.р., а вміжчасі будуть думати над альтирнативним пляном, як полагодити справу цієї будівлі, що має в своїх стінах вбудовані електронічні підслухові апарати.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОВЕДЕНІ науковцями в співпраці з Крайовим Інститутом Пістряка виявляють, що комарі можуть утримати в своєму тілі вірус хвороби АІДС навіть два або три дні. Одначе визначний науковець і знавець-дослідувач хвороби АІДС д-р Роберт Ц. Ґалло сказав, що досліди не виявили жадних доказів про можливість розмножування вірусу в нутрі комарів, як також не доказано, що комарі можуть передавати цей вірус.

У ҐЕТЛІНБУРҐУ, ТЕНН., проповідник Джім Бейккер і його дружина Теммі Фей заявили, що вони тепер перевіряють можливості трьох місць для нового осідку, а вміжчасі їхній адвокат змагатиметься за телевізійне проповідництво ПТЛ. Потенціяльні місцевості для їхніх нових задумів, це: Каліфорнія, Фльорида і теж не виключають Ґетлінґбурґу, в якому вони плянують осісти на сталий побут.

В НЮ ЙОРКУ, ВЕЧОРОМ, 30-го червня ц.р., в Метрополітальній Опері відбулася прем'єра Московського Большого балету, із більш як годинним запізненням, з огляду на одержання погрозливих телефонічних повідомлень про підкладені бомби. Бомбу віднайдено і поліційний робот відніс її до панцирного авта, однак, як виявилося пізніше, бомба була тільки практичним жартом. Все ж таки бомбове заворушення, перевірка торбинок і течок у тисяч глядачів та десятки жидівських демонстрантів під проводом рабіна Аві Вайсса спричинили затримку, незадоволення і не зовсім святочні настрої відкриття сезону Большого балету в Америці.

У СВІТІ

ПРЕЗИДЕНТ АВСТРІЇ Курт Вальдгайм відвідав Йорданію. Це його друга закордонна поїздка після обрання на пост президента. К. Вальдгайм зустрівся з королем Гуссейном і обговорив з ним справи, зв'язані з загальною ситуацією на Близькому Сході і становищем палестинців на Західньому березі і в секторі Ґаза. Офіційні особи в Аммані заявили, що приїзд Вальдгайма був звичайною „робочою візитою голови держави".

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ справ Нікараґуа повідомило, що „від рук бандитів" (так сандіністи називають „контрас") загинув чілійський доброволець агроном Мануєль Ібаньєс. Його тіло було знайдено на дорозі у північній провінції Леон. Незадовго до цього антисандіністи знищили в цьому районі електричну підстанцію. М. Ібаньєс працював в Нікараґуа в складі датської міжнародної організації Всесвітня університетська служба. За останні чотири роки партизани вбили 12 „інтернаціоналістів".

ПОВЕРТАЮЧИСЬ ДОДОМУ з поїздки по країнах Азії, колишній президента ЗСА Джиммі Картер і його дружина Розалін зробили коротку зупинку в Москві, де їх прийняв генеральний секретар ЦК КПСС Міхаїл Ґорбачов і його супруга Раїса. Американським і совєтським кінооператорам було дозволено накрутити зустріч на плівку. В розмові взяв участь також колишній совєтський амбасадор у Вашінґтоні Анатолій Добринін. Картер і Ґорбачов обмінялися жартами з приводу їх „селянського" походження. „Між фармерами не може бути суперечок", — сказав з цього приводу Картер. Журналісти були змушені залишити конференційну залю в той момент, коли Картер почав ділитися своїми враженнями від зустрічі з китайськими керівниками. Картер влаштував у Москві пресову конференцію для совєтських і чужинецьких журналістів.

У ЗАХІДНЬОНІМЕЦЬКОМУ місті Вісбаден триває судовий процес над колишньою секретаркою президента Західньої Німеччини Марґарет Гйоке, яку обвинувачують в довголітньому шпигунстві на користь Східньої Німеччини і Совєтського Союзу. М. Гйоке передавала мікроплівки зфотографованих нею секретних документів своєму коханцеві, старшини КҐБ, який діяв під іменем Франц Беккер. Прокуратура Західньої Німеччини видала ордер на арешт Ф. Беккера, місце перебування якого покищо невідоме.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Tel.: (201) 451-2200

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Зміна у Верховному Суді

У минулу п'ятницю,26-го червня ц.р., несподівано для усіх-член Верховного Суду Луїс Павелл зголосив свою димісію, подавши за причину — похилий уже вік (80 літ) і поганий стан здоров'я. Слід пригадати, що Верховний Суд, покликаний до життя 1789 року, складається з дев'яти членів, які призначувані кожночасним президентом ЗСА, — є досмертними виконавцями цієї ролі і ніхто не має права їх звільнити. Звільняється місце у Верховному Суді тільки в наслідок смерти котрогось із дев'яти членів або добровільної резиґнації. З хвилиною, як Верховний Суд почав вирішувати різні преважливі, життеві справи народу під плащиком інтерпретації Конституції, до чого він, Верховний Суд, був первісно покликаний, політично-філософський світогляд окремих суддів відбивався на всьому суспільстві. Але людина не є завжди такою самою і тому, наприклад, Д. Д. Айзенгавер, республіканець, призначив на голову Верховного Суду у 1969 році Воррена Бирґера, який, проте, за свого урядування аж до 1986 року створив „еру Бирґера", що сумно записалася в історії Америки, як ера цілої низки рішень по лінії лібералів, як легалізація абортів, заборона молитов у публічних школах чи справа небувалих до того часу широких прав кожного підсудного, включно з убивниками-грабіжниками.

Слід пригадати, що перша жінка, що її призначив Р. Реґен на пост члена Верховного Суду, здавалося республіканка-консервативістка, не раз уже приєднувалася до суддів-лібералів, як ось останнім разом у минулому тижні, коли то більшістю семи членів Верховного Суду проти двох рішили, що не вільно у публічних школах, поруч із теорією еволюції Дарвіна, також навчати вірування, що Бог створив небо і землю. Сандра О'Коннор голосувала разом із лібералами з Верховного Суду, що вчитель публічної школи (міської) не має права вчити одночасно у школі приватній, церковній, бо це перечить Конституційній постанові про відмежування Церкви від держави.

Справа призначення на пост члена Верховного Суду має поважний політичний характер, бо саме Люїс Павелл був цим членом Верховного Суду, який часто перерішував своїм одним голосом справу по лінії лібералів. Це він перехилив терезки проголошування над леґалізацію абортів більшістю його одного голосу, 5:4. З-посеред чотирьох інших членів Верховного Суду, які голосували за леґалізацію абортів, саме Павелл своїм голосом вирішив, що аборти „дозволені Конституцією", тоді коли президент Реґен і меншість членів Верховного Суду допускають аборти тільки тоді, коли йдеться про рятування життя жінки-матері

Теперішня ситуація у Верховному Суді досить цікава тим, що є в ньому дуже старі люди. найбільш ліберальний суддя Вілліям Бреннан має 81 рік, Турґуд Маршалл, єдиний чорний, також лівий ліберал, має 79 років, Гаррі Блокмунові 78 років. Але ні один з них не виявляє бажання переходити в стан спочинку. За газетними твердженнями, на Вілліяма Бреннана і Турґода Маршалла йде натиск щоб не допустити людини консервативних принципів, яка змінила б становище Верховного Суду у трьох уже згаданих вище найважливіших ділянках: у справі допущення молитви до публічних шкіл, у справі абортів та в обмеженні прав арештованих злочинців (питання „паролю", домовлення адвоката підсудного з прокуратором щодо меншої кари з признанням до вини підсудного до меншої провини та у справі обов'язкової кари смерти за деякі найгірші злочини, як убивство поліціянта під час служби, вбивство жінки сполучене з насильством чи вбивство під час грабунку.

В середу, 1-го липня ц.р., засоби масової інформації повідомили, що Президент призначив на пост члена Верховного Суду 60-річного суддю Роберта Г. Борка — людину консервативних поглядів, у володінні якого, якщо його затвердить Конґрес, велика зміна леґіслятури в ЗСА. Якщо поглянути на його дотеперішнє поступування на правничому полі, то можна припускати, що його потягнення на пості члена Верховного Суду візьмуть гострий зворот направо, особливо в таких ділянках як: кара смерти, права гомосексуалістів, допомога Уряду приватним школам, де навчають релігії, доступ до суду, статеве насилля над жінками, справа абортів, сила влади Президента і тим подібне. Можна сказати, що у цих часах надмірної і безконечної лібералізації законів та моральних „гуляй-поля" призначення Президентом судді Р. Борка на становище члена Верховного Суду — це добрий вибір.

Михайло Кучер

ВРЕШТІ В СССР ЗАГОВОРИЛИ ПРО „РУСИФІКАЦІЮ"

На червневому Пленумі ЦК КПСС Ґорбачов закликав присутніх до зміни основ і засад совєтської економіки, відмовитись від централізованого плянування та затримання низьких цін шляхом субсидій.

Ґорбачов у своїй доповіді зазначив, що ми (СССР) ввійшли в найбільш тяжкий період перебудови — від слів до практичної дії. Ґорбачов скаржився, що і далі маємо „відсутність дисципліни, безвідповідальність і неуважливе ставлення до обов'язків". І досі існує „друга економіка", поруч державної офіційної, де за послуги, приватним підприємствам совєтський громадянин щорічно платить 1.5 мільярда рублів.

Приблизно того ж часу мала збори Спілка письменників СССР. Ця подія варта уваги всіх поневолених Москвою народів. Тепер на зборах Спілки письменників СССР і „Літературної Газети" вперше вжито заборонене слово „русифікація". Досі цей вираз широко вживала тільки еміграційна преса з політичною метою.

Дехто з присутніх письменників обережно, але досить виразно сказав про те, що давно вже було відоме, але не порушувалось публічно. Національне питання у СССР не вирішене, але воно існує. У минулому в нашій (совєтській) літературі було табу торкатись національного питання, а якщо й так, то зображати його в рожевих тонах неіснуючих практично досягнень.

За культу особи національне питання рішали при допомозі „декад літератури і мистецтва" в Москві. Актори національних республік та автономних областей у національних одягах зі сцени Большого театру співали, танцювали і проголошували „здравіци" — многоліття мудрій ленінсько-сталінській національній політиці.

Вожді „доброзичливо" оплескували, заховані в колишній імператорській льожі, Рівнобіжно із „декадами" літератури та мистецтва жорстоко нищено в національних республіках релігію, традиції та мистецтво. Бож усе те... перешкоджало безтурботному пануванню.

На 70-ліття совєтської влади в багатьох національних республіках позникали школи, в яких вчили в рідних мовах. А з рідною мовою, себто з її зникненням — книги не мають читача і письменники перестіють писати, зникає культурна самобутність.

Про це найбільш відважно говорив білоруський письменник Н. Гілевич. Для безпеки він покликався на слова відомого російського совєтського письменника К. Паустовського. Слова Паустовського варті повторення. „По тому як людина відноситься до своєї мови можна правильно судити не тільки про її культурний рівень, але і про громадську вартість. Справжня любов до своєї країни неможлива без любови до своєї мови. Людина — байдужа до своєї мови — дикун. Така шкідлива по своїй суті. Байдужість до рідної мови — це нова байдужість до рідного минулого, теперішнього і будучого свого народу".

Білоруський письменник гірко нарікав, що тисячі молодих білорусів увіходять у свідоме життя національно несвідомими. Вони не знають рідної мови, не цікавляться національною художньою літературою, культурою та історією свого народу. В Мінську і решті більших міст немає ані одної білоруської школи. І висновок — „без мови нема і не може бути літератури".

У 1981 році в Білорусі було дев'ять шкіл з рідною мовою навчання. Тепер (1987) залишилось — п'ять. - Подібне явище існує і в Україні, другій по величині національній республіці. Письменник Олійник сказав: „У деяких наших обласних центрах кількість українських шкіл рівняється нулеві (зеро). Письменник Мушкетик оповів: „У моєму рідному Чернігові за моєї молодости більшість шкіл були українські, а тепер не залишилось нічого, як і в решті міст України ані однієї школи на українській мові".

Про причини такого стану на Пленумі... ще не говорили, тема ця далі заборонена. Але Олійник відважився на вартісну заувагу: „Природне стремління українця розвивати рідну мову викликає традиційну реакцію: „О, вже заворушились!"

На Пленумі також виступали письменники Середньої Азії. Вони були більш обережні, хоч сказали що навчання рідної мови „не дало райдужних наслідків". „Немає рівної розмови між національними республіками і Центром (Москвою); рідні культури в занепаді.

Навіть совєтський „ура-патріот" Міхалков, голова Спілки письменників РСФСР признав, що в азійських республіках молоде покоління не знає своєї мови, а тим самим і національної культури. Як же тоді може розвиватися національна культура.

Це вперше на Пленумі прозвучало слово „русифікація". Сказав його поет Кунєєв. Такого явища в СССР нема, його вигадали закордонні буржуазні націоналісти, які дихають злобою на совєтську владу: вони говорять про примусову русифікацію поета з Алма Ати з приводу минулих антисовєтських демонстрацій. „Шанувати рідну мову, турбуватись про її чистоту — один з головних обов'язків кожного казаха. Сила народу в силі його мови". Москва обвинуватила казахського поета в „національному егоїзмі".

Висновок зробив на Пленумі драматург В. Розов: „Питання (русифікації) дуже складне — це національне питання. Друзі, наша держава багатонаціональна і коли ми не будемо жити дружньо у своїй країні, то що скажемо іншим народам в їхній дорозі до об'єднання. А тепер на тому ґрунті маємо фермент".

ПРО НОВІ ВИДАННЯ

Микола Бараболяк

ЦІННА ПРАЦЯ ДО ТЕМИ ВАГИ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ

Harvard Ukrainian Studies. The Political and Social Ideas of Vjačeslav Lypynśkyj. Ukrainian Research Institute, Harvard University, Vol. IX. No. 3/4. December 1985. Guest Editor Jaroslav Pelenski, assisted by Uliana M. Pasicznyk.

I.

Питання основного визвольного, державно-творчого елементу — еліта чи маси — є нині так же вагомим як було на переломі двадцятих і тридцятих років цього сторіччя, коли формувались світогляди покоління, яке рішало про наші політичні настанови в час Другої світової війни і пізніше. Вагу елітарного чинника репрезентували в нашій політичній літературі „Листи до братів хліборобів" — Липинського, ролю революційних мас — Донцов у його книзі про націоналізм. Мене полонили ще в студентські часи глибиною політичної думки. :

„Листи" Липинського, хоч тоді я ще не був свідомий впливу того твору на моє світовідчування у майбутньому. Усе ж я здавав собі справу з того, що ідеї Липинського про його клясократичний устрій держави і монархізм є практично не до прийняття. Але ще більш разив мене фразеологізм ідеологічного противника Липинського. На жаль, „Листи" було важче читати, аналізувати й позадумуватись над їх змістом. „Націоналізм" був більш захоплюючий, ставив проблеми простіше: лиш сильна воля і все здійсниться.

Творчість Донцова не залишила великого сліду в політичній літературі. Праці Вячеслава Липинського на теми напрямних української політики — нині підставове джерело для вивчення політичної думки. Доцінюючи вагу тих джерел Гарвардський Український Дослідний Інститут і Східньоевропейський Дослідний Інститут Липинського у Філядельфії влаштували в 1982 році дві наукові конференції присвячені творчості Вячеслава Липинського з участю наших видних учених. Доповіді виголошені на тих конференціях вийшли тепер друком як черговий (IX-3/4) том „Українських Гарвардських студій" під редакцією проф. Ярослава Пеленського з університету в Айові. На 270-ох сторінках це видання дає дуже цінні й інтересні матеріяли, які рекомендуємо кожному, хто доцінює вагу політичного плянування, вагу думки у підготові до чину, і розуміє, що в нинішню добу чин без належної підготови веде тільки до непотрібних жертв і радше свідчить про нашу незрілість до самостійного життя, чим є підтвердженням наших державницьких аспірацій. Як показує досвід майже сороклітньої боротьби палестинців за їхні національні права — ціна крови на світовій міжнародній біржі не надто висока.

Збірник відкриває вступна стаття його упорядника проф. Я. Пеленського. В ній автор заповідає, що крім цього видання є у підготові тритомове видання історичних творів Липинського під редакцією Льва Біласа, тритомове видання його політичних писань, як теж чотири томи його листів. Автор дає загальну характеристику Липинського як історика і політичного ідеолога. Підкреслює те, що Липинський впровадив революційну зміну в наше політичне мислення на переломі двадцятих років: еліта, а не, маси, є вирішальним державнотворчим фактом. Липинський пропонує закинути наш дотеперішній етноцентричний підхід у наших визвольних заходах. Він виявив правдиве обличчя тоталітаристичного націоналізму.

Професор О. Пріцак у статті „Місце Липинського в українській інтелектуальній історії" малює інтелектуальне підґрунтя, на якому формувались ідеї Липинського. Характеризує ролю Костомарова, Антоновича і Драгоманова як представників народницького і ліберального напрямку. В противагу до тих провідників нашого відродження Липинський промощує шлях державницькому, в противагу до досі панівного народницького, підходу до визвольних змагань. Держава формує націю, а не нація находить завершення у державі — в тому гаслі сенс інтелектуальних вартостей Липинського.

Багата змістом стаття проф. Льва Біласа з Гамбурґу п. з. „Інтелектуальний розвиток Липинського: його світогляд й політична діяльність перед Першою світовою війною". Автор дає інформації про студії Липинського у Києві, Кракові, Женеві, його студії аґрарних питань й історії рівночасно, зокрема ролі хлібороба як українського державно-творчого чинника. Редагуючи в Києві (1909-10) на польській мові „Пшеґлонд Крайови" і видавши у 1912 році працю „З дзєюф України", Липинський намагавсь переконати польських консерватистів про конечність співпрацювати з українським визвольним рухом та протидіяти проти польського націоналізму в Україні. Автор дає основну наукову аналізу творчости Липинського.

Професор Всеволод Ісаїв у статті „Політична соціологія Вячеслава Липинського" аналізує соціяльні концепти Липинського, зокрема його клясокритичний підхід до структури суспільства, його поділ суспільства на три верстви — хліборобів, інтеліґенцію й аристократію, статичні і динамічні вальори цих кляс, характеристику політичних систем клясократичних, охльократичних і демократичних. Концепти ці, без сумніву, нині застарілі, все ж їх студії цікаві, бо Липинський пов'язує ці прикмети нашого суспільства з його минулим і духовністю. Цікава і глибока аналіза.

Закінчення буде.

Людмила Волянська

Врятуймо друки, що їх з'їдає „зуб часу"

Це не труїзм, що наші люди дуже жертовні. Це не труїзм, що знов і знов записують українці в своїх тестаментах-заповітах чималі суми на українські наукові установи і часто-густо із застереженням, що їхні фонди-пожертви мають бути для видавничих і тільки видавничих справ. З цього можна лише тішитися, хоч і інші цілі, не тільки видавничі, є корисні й потрібні, часом навіть — критично потрібні. До таких належить, наприклад, вишкіл нашого доросту, нашої зміни. але це інша тема й вимагає вона іншої статті).

Сьогодні ж пишемо про видавничі справи, і не слід сперечатися з фундаторами-жертводавцями, якщо вони тільки таку ціль поставили „во главу угла", а не інакшу. І ось появляються наші публікації, — в більшості — це дисидентські матеріяли або й перевидані твори давніших авторів. Так появилися монументальні видання творів не одного автора, поета, письменника, публіциста, історика, і цей процес продовжується. І це добре. Так бо і треба.

Добре це тому, що знайшлися віддані ентузіясти, що подбали про те, щоб такі саме твори видати, їх спопуляризувати, їх продати й подарувати, отже дати в руки і теперішнім і майбутнім поколінням. Ці люксусово перевидані твори, видані здебільша чималим тиражем, вже прикрашують або швидко прикрасять і приватні українські книгозбірні по діяспорі, і студійні центри та бібліотеки, свої й чужі, країн нашого поселення.

Тут, в українській Америці, перед, здається, веде Українське Видавництво „Смолоскип" ім. Василя Симоненка, що ось щойно подарувало українській громаді дві нові книги — 1207-сторінкову „Мартирологію Українських Церков" (Православній Церкві присвячений І-ий том, і має незабаром появитися ще три томи) і 463-сторінковий Збірник під заголовком „Василь Стус — в житті, творчості, спогадах та оцінках сучасників". Це все до п'яти томів монументального видання „Микола Хвильовий" та просто сили-силенної томів творів українських правозахисників їхнього авторства і про них, так званих дисидентів.

Кипуча видавнича діяльність ціхує і видавництво „Бібліотеки Прологу й Сучасности", де появляються великою кількістю теж твори українського самвидаву та інші. Головною діяльністю УВАН, Української Вільної Академії Наук, є також видавнича справа. І тут появляються монументальні видання, такі як монографія Дмитра Дорошенка про гетьмана Петра Дорошенка, два томи збірника „Симон Петлюра", твори Винниченка чи про Винниченка та багато-багато інших.

Перемогу над іншими видавництвами здійснив, при співпраці УНСоюзу Український Гарвард, видавши епохальну книгу про штучний голод в Україні — Український голокост, Роберта Конквеста. Очікують українці на поселенні в ЗСА, також томів і томів т.зв. Гарвардського Проєкту.

Не останнє місце в діяльності Наукового Товариства ім. Шевченка займає видавання книжок, і тут появляються монументальні праці, ось як понад 700-сторінкова книга незабутнього Михайла Сосновського „Між оптимізмом і песимізмом", багато-багато реґіональних збірників та інших книг, переважно субсидійованих з пожертв-дарів на видавничу справу від отих жертовних наших людей, згадкою про яких починається ця стаття.

Український Народний Союз і його видавництво „Свобода" теж записалися в історію нашої видавничої справи якнайбільше і якнайдовше, бо при УНС видаються вже книги й брошури довгі десятиліття, що їм усім короною стало — як знаємо — видання двох томів Англомовної Енциклопедії Українознавства, разом на спілку з Торонтонським університетом, у свій час.

Крім цих названих, маємо ще цілий ряд видавництв, ось хоча б при Православному Осередкові в Бавнд Бруку, де у видавництві „Софія" також появляються цінні твори.

Є й приватні видавничі установи, що також збагачують українську скарбницю друкованого слова новими й новими книгами, хоч це звичайні бизнесові підприємства. Переважно наголос по всіх видавництвах кладеться на видавання нових праць або документації; якщо ж передруків — таких дуже й дуже мало. Мало тут щастило давнім окремим авторам, ще менше — збірникам, антологіям чи журналам, що були раніше видані і які зовсім розпадаються, бо їхній папір — пожовтілий і зісохлий, вже не витримує проби часу. Виключенням тут може служити прекрасна ідея СУА, українського жіноцтва — перевидання „Першого Вінка", журналу столітнього віку.

Ось про такі й подібні спорохнявілі книжки нам тут ідеться. По наших книгозбірнях, по книжкових крамницях та складах аж роїться від прецінних книг, книжок і книжечок, яких ось-ось не стане, бо всі вони розсипляться. Перед нами — два томи Богданом Лепким укладеної Антології української поезії „Струни", виданої ще в Берліні 1922 року. Лише в другому 300-сторінковому томі подано зразки творчости 66! українських клясиків літе-

(Закінчення на стор. 4)

Мирослав Ілиняк

ПЕРША МЕМОРІЯЛЬНА КУРИЛИКІВСЬКА ЛЕКЦІЯ

I.

„Акція Висла" — це назва, під якою було зашифровано акцію насильного переселення сотень тисяч українців з долини горішньої Висли, з земель, що знайшлися у східній частині повоєнної Польщі та які від понад тисячу років замешкувало українське населення. Операція „добровільного" переселення українців до Совєтського Союзу розпочалася 21-го квітня 1947 року під наглядом з'єднених сил польської, чеської та совєтської армій. Частину населення змушено переїхати на так звані „відзискані" землі західньої й північної Польщі.

„Голодні, без достатнього харчування, одежі та лікарської допомоги, люди терпіли всілякі знущання серед ворожих обставин" — сказав доповідач, професор політичних наук МекМестер університету, Петро Потічний. „Під час розмов зі свідками, які пережили „Акцію Висла", вразила мене холоднокровна брутальність, з якою польське населення та польські урядові чинники ставилися до українських людей".

Професор Потічний, загальновизнаний авторитет в ділянці польсько-українських відносин, виголосив 4-го лютого 1987 року в Торонтонському університеті доповідь про наслідки „Акції Висла". Спонзорами цього вечора були: Фундація Катедри Українознавчих Студій, Торонтонський Клюб Українських Професіоналістів та Підприємців і Український Студентський Клюб Торонтонського університету.

Ця доповідь була першою із серії меморіяльних лекцій на честь Василя Курилика в 1987 році, продовження яких відбудеться осінню цього ж року. Вже від дев'яти років відбуваються в Торонтонському університеті меморіяльні лекції на честь визначного канадського маляра українського роду, ціллю яких є „поглибити розуміння й оцінити вагу особистої свободи та відповідальности творчої одиниці в суспільстві".

Професор Потічний у своїй доповіді зупинився на трагедії українських людей, яка сталася сорок років тому, але наслідки якої ще й досі тяжать на відносно чисельній українській меншості, що проживає на території сучасної Польщі.

Люди, що їх захопила „Акція Висла", звичайно, отримували двогодинне попередження, щоб спакувати свої необхідні речі й вирушити в дорогу. В той сам час, говорив професор Потічний, — розпочинався теж підохочуваний урядом терор проти українського населення: вбивства, важкі побиття, насильства та грабежі. Траспортація була надзвичайно примітивна, возами й кіньми, або вантажними вагонами. Переміщувані особи залишалися часто без харчів на протязі цілого тижня. На місці нового поселення вони опинилися серед важких і непригожих обставин та байдужого, а то й ворожо наставленого до них довкілля.

Чимало прохань вислано було до американських і британських амбасад в обороні українських переселенців, враз з листами від деяких співчутливих поляків. Професорові Потічному вдалося знайти досить велике число документів в архівах американського державного департаменту, в яких детально описано жорстокості доконані на невинних українцях польською армією.

Зараз після Другої світової війни в Польщі проживало від 750,000 до одного мільйона українців (перед війною в Польщі було 10 мільйонів українців, які жили на території приналежної до Польщі Західньої України). Згідно зі звітом одного високої ранґи польського старшини, до Совєтського Союзу вивезено насильно біля 60 відсотків українського населення. Решту, від 100,000 до 250,000, переселено до інших частин Польщі. Польські урядові чинники старалися, щоб в одному місці не було більше, як 10 відсотків українців, які походили з цієї самої місцевости.

Після закінчення акції переселення, польський уряд розпочав затирати всякі сліди української культури в долині горішньої Висли. Назви українських сіл замінено польськими, зруйновано більш як 350 українських православних і католицьких церков, закрито всі українські школи, заборонено всі українські культурні товариства. Українські доми, господарські будинки й підприємства передано полякам.

Більшість польських істориків уважає, що „Акція Висли" була „протиповстанчою" реакцією з боку польського комуністичного уряду на дії українського націоналістичного руху. Операція почалася місяць після вбивства Українською Повстанською Армією генерала Кароля Сверщевського, 28-го березня 1947 року.

Професор Потічний відкидає, однак, „протиповстанчу" версію „Акції Висла", як занадто спрощену. Він уважає, що плян переселення українців був зроблений задовго перед вбивством Сверщевського, яке, однак, послужило полякам претекстом для приспішення цієї акції.

На думку професора Потічного, польський уряд не міг змобілізувати таку широкозакроєну програму без попередньої ґрунтовної підготови. Противповстанча дія не була конечна, тому що з'єднані польсько-чесько-совєтські сили перевищували бойову силу УПА числовим відношенням 20 до 1. Противповстанча боротьба в дійсности велася незалежно від переселенчої акції.

Професор Потічний уважає, що „Акція Висла" була подумана як частина „остаточної розв'язки" української проблеми. Коріння цієї акції крилося в глибині антиукраїнського наставлення, яке панувало в тодішній Польщі і яке, здається, триває ще й досі.

Закінчення буде.

Підприємець...

(Закінчення зі стор. 1)

„Українське питання" (La question ukrainienne) виявляє автора статті незвичайно добре поінформованою людиною про всі справи, що стосуються України, а друга стаття, про Горбачовські реформи з його громозвісною „гласністю", п. н. „Penser lapres-sovietisme", свідчить про автора як про знаменитого знавця підсовєтських відносин. (Обидві статті будуть докладніше зреферовані в щоденнику дещо пізніше).

Крім цих цікавих матеріялів із столиці Франції італійський українець, гість у редакції О. Сухенко, поділився з нами його задушевним проєктом — задумом побачити надрукованими спогади „Далеке-близьке" славетного маляра-художника Іллі Рєпіна, українця, який, на жаль, здобув ім'я у світі як російський маляр, хоч свого українського коріння ніколи не зрікся. Про це свідчать його картини — славнозвісні „Запорожці пишуть лист до султана", та багато інших, чи і портрети Тараса Шевченка, ба навіть вірш, написаний на честь Великого Тараса, та ілюстрації до поем із „Кобзаря".

Тепер, натрапивши на російський текст спогадів Іллі Рєпіна, цього українського чугуївського нащадка козаків-запорожців, інж. Олександер Сухенко з його дружиною, яка є американкою, але знає російську мову, почали цю книгу перекладати англійською мовою. Вже зроблена велика частина перекладу. Вони мають твердий намір знайти видавця і побачити незабаром виданою цю цінну для пізнавання рішальної для історії України доби царської Російської імперії книжку. Спогади є з 1874 року. На цій книзі — 40 сторінок перекладу якої привіз О. Сухенко зі собою, — ми зупинилися довше в розмові з нашим „римлянином", хоч і його самого життєпис, а вірніше життя-буття надається на те, щоб він писав їх і видав. Ось дещо з його епопеї. Наскрізь міжнародна людина, народився він ще в Києві у буремний 1918-ий рік. Батько старшина Петлюрівської армії відступив з Армією на Захід без родини, тож малий Сашко з матір'ю втік з СССР через кордон у 1925 році. У Польщі Сухенкам не жилося погано, бо сотник Василь Сухенко, як і інші кадрові старшини Української Армії, зайняли там у промислі переважно добрі становища. Одне було застереження поляків до них — їх не пускали на західньо-українські землі, що були під польською займанщиною. Познань і Варшава стали молодому Сухенкові за міста науки. Тут скінчив він матуру й брав участь у пластуванні української молоді, серед яких приятелював зі славними Шухевичами, з мистцем Петром Андрусевим та іншими. Студії політехніки закінчив у Данцігу. Літо він завжди проводив у Карпатах, де чар цих гір полонив його цілковито і зробив його „галичанином" І тому, коли запалала Друга світова війна, він пішов у дивізію „Галичина", відбув бій під Бродами, але не загинув там, бо належав до запасового батальйону. Згодом був перекладачем, шефом військової школи, копав окопи; від совєтів втікав, перебраний у цивільне убрання, щоб не захопили його в полон і на смерть. Далі відбував перевишкіл, блукав по Словаччині, повернувся знову до Дивізії, де зустрівся з товаришами по зброї і по недолі. Найтепліше згадує він Евгена Стахова та О. Балабана. Взагалі пам'ять у нашого гостя чудова: розповів він нам і про проф. Зенона Кузелю, бо був у свій час у Берліні. Знає Сухенко Німеччину, як знає і Голляндію. Це Голляндською фірмою керував полковник Василь Сухенко, великим концерном „Філіпс" у Варшаві; він помер два роки тому в Гамбурзі, де проживав. Син, як був і батько, є поліглотом. Інж. О. Сухенко бездоганно знає три слов'янські мови і англійську, німецьку, французьку, еспанську та італійську.

Це теж було причиною, що інж. О. Сухенком зацікавився Державний Центр УНР і він — на настійне прохання д-ра Яр. Рудницького, очолив два роки тому Прелставництво ДЦ Української Народної Республіки в екзилі на Італію.

За часів UNRRA це був молодий Сухенко, який у Мюнхені зорганізував відомий Університет УННРА в Дойче-Музеї. Ці високошкільні курси охопили толі сотні української студіюючої молоді, що їй в той час у Німеччині не було чого робити.

Непосидющий і ініціятивний, інж. Олександер Сухенко активний в українському зорганізованому житті не від нині, але також треба з чогось жити. І тут він нам розповідає, що його достатньо прибутковим підприємством є фірма, що будує дізель-генератори для очищення питної води. Зветься фірма „Клір вотер" — „Чиста вода". Його це невелике підприємство пов'язане з чималою фабрикою на півночі Італії, що виробляє для „Клір вотер" потрібну кількість апаратів до очищування будь-як забрудженої води (але води прісної, не солоної). Фабрика може виробляти по 100 апаратів денно, якщо є потреба й замовлення, які помалу надходять з усього світу. Фірма О. Сухенка має представництва в Еспанії і в західній Африці, як теж у Чіле, Перу, Колюмбії та Еквадорі в Південній Америці. Це цікава праця, бо треба їздити скрізь по світі, ну і достатнє забезпечення екзистенції. Прокладає фірма шляхи і до Японії та скрізь, де ще таких апаратів нема, а на них є або буде попит.

З розповіді можна бачити, як то українцям доводиться давати собі раду і по чужих землях і вони це з успіхом роблять. Але інж. Олександер Сухенко все таки від своєї заробіткової теми найрадше повертаєтсь до книги Іллі Рєпіна і зі щирим захопленням доводить, які ж то цікаві ці спогади. Він розпитує про наші видавництва тут, у ЗСА, і зважує можливості, де найкраще примістити свій проєкт. Для цього треба фундатора, поки праця появиться друком, а потім зовсім певно книжки ці розійдуться і повернуть кошти, вкладені в переклад і в усю іншу процедуру друкуваня. В редакції дістав він деякі телефони й адреси, і так забезпечений наш гість відходить „стукати до інших брам" української й американської видавничої справи, особливо університетської. Вілліт до Риму 5-те листопала.

В Оттаві проведено...

(Закінчення зі стор. 1)

них в'язнів. Число звільнених не-росіян непропорційно мале в порівнянні з загальним числом політичних в'язнів поодиноких національностей. Політичні в'язні в каральних психіятричних шпиталях не підлягають амнестії. Деяких звільнених українців зразу ставлять під суворий адміністративний наглд.

Христина Ісаїв говорила, про репресивну національну політику совєтського уряду, специяльно про політику русифікації, яка була блискуче проаналізована в книзі Івана Дзюби „Інтернаціоналім чи русифікація". Україна найбільше терпить від цієї російської шовіністичної політики совєтського уряду.

Вкінці, Христина Ісаїв згадала про свої зустрічі з двома совєтськими делегатами на Конференції ОН у Відні. Коли їм сказали про жахливі умовини в пермському таборі ч. 36-1, вони заявили, що ціла тюремна система в Совєтському Союзі буде перевірена та що загальні поліпшення для ув'язнених повинні прийти незабаром. Совєтським делеґатам передано листу 20-ти ув'язнених в таборі 36-1 і вони „обіцяли" її простудіювати.

Степан Яворський говорив в основному про дискримінацію українських і балтійських політичних в'язнів з боку совєтських судових адміністративних і таборових властей. Покликаючись на таких авторитетних знавців совєтської політики у відношенні до дисидентів, як проф. Пітер Реддевей і колишній політичний в'язень Юрій Орлов, С. Яворський сказав, що не має сумніву, що українці і балтійці становлять непропорційну більшість політичних в'язнів по тюрмах і концентраційних таборах примусової праці. Крім того, українців і балтійців суди карають найжорстокішими вироками і найдовшими термінами ув'язнення і заслання. Особливо жорстоко їх трактують в тюрмах і таборах, і багато з них вмирає через брак людської медичної опіки. Доповідач довше зупинився над в'язнями пермського табору ч. 36-1, в якому з 20-ти довгореченцевих політичних в'язнів є 10 українців, 5 балтійців, двох вірменів і трьох росіян.

Яворський згадав про Данила Шумука, який недавно прибув до Канади. Данило Шумук, згідно з твердженням Міжнародної Амнестії, пробув довше в тюрмах, таборах і на засланні, як будьхто інший із живих політичних в'язнів. Він, однак, не був єдиним там тому, що майже всі політичні в'язні з найдовшими термінами ув'язнення були і є українці і балтійці. Вкінці Яворський доповнив свідчення Христини Ісаїв про політику русифікації на Україні. Покликаючись на статистичні дані, опубліковані в часописі „Літературна Україна" з квітня ц.р., лише 50.5 відсотка учнів у початкових і середніх школах України отримують навчання українською мовою, а 48.5 відсотка — російською. В Києві з 301,000 учнів лише 75,000 вчаться українською мовою, тобто лише 23 відсотки. Це страхітливе число бо ще в 1979 році 68 відсотків населення Києва подавало свою національність за українську.

Христина Ісаїв, як і Степан Яворський, звернулися до Парляментарного комітету Людських Прав з наступними рекомендаціями:

1. Надіємось, що Комітет Людських Прав продовжуватиме слідкувати за порушеннями прав людини в Східній Европі і періодично переглядатиме зміни, які заіснували у відношенні до порушених тут справ.

2. Пропонуємо створити документальний центр про порушування людських прав у Совєтському Союзі і в Східній Европі. Ця документація була б доступною для всіх членів Парляменту.

3. Пропонуємо, щоб Комітет, у результаті періодичних переглядів порушування людських прав, публікував свої висновки, щоб дати змогу всім канадцям про це дізнатися.

4. Пропонуємо, щоб уряд Канади дав фінансову допомогу студентам і науковцям, які проводили б досліди про порушування людських прав і постачали б документацію для Комітету і для його документаційного центру.

Степан Яворський

КОМІТЕТ ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ ГАРВАРДСЬКИЙ ПРОЄКТ, ПІД ПРОТЕКТОРАТОМ СКВУ

щиро дякує нижче названим особам і установам за грошові пожертви на реалізацію Гарвардського Проєкту в тисячоліття хрищення Руси-України:

Список ч. 16

$5,000 — Проф. Омелян Пріцак (проф. Пріцак в травні ц. р., одержав нагороду від Канадської Фундації Українських студій, що її він передав на Гарвардський Проєкт Тисячоліття).
$2,000 — Зі спадку бл. п. Зенона Нижанковського.
По $1,000 — Інж. Осип і Софія Покотило, Володимир Семенина, Микола й Анна Татарин.
$600 — Анна Пилипюк.
$561 — Д-р Я. Мігайчук (не прийнятий гонорар).
По $500 — Зеновія Кулинич*, Василь і Анна Макухи, мґр Володимир і Анна Рак*.
$193 — Валерія Кріль (з писання писанок на гарвардський Проєкт).
$150 — Майк Мак Кин.
По $100 — Ліда і Модест Артимові, Ірена Величко, Леонард Гайдучок, Модест Кливак, д-р Володимир Когутяк.
$50 — Микола і Галина Ціхановські.
$25 — Д-р Євген А. Шморгун.

Пожертви, як відгук читачів Свободи на наш заклик:

По $1,000 — Ярослав і Ірина Куровицькі, інж. Володимир і Лідія Маґун.
$625 — Юрій Личковський.
По $500 — Нестор Когут, Ярослав Масюк.
По $250 — Ярослав Бігун, Теодор і Ольга Марущак, д-р Галина Скорецька.
По $200 — Богдан Гаврилишин, Юрій Зубаль, Орест і Антоніна Колтунюк, Петро Незнаний, Михайло Пилипчук, Богдан Хонюк, Галина Шашло.
$150 — Юрій і Мелінда Маринюк.
По $125 — Василь Ґуцуляк, Михайло Хомин.
По $100 — Андрій Андріюк, Ольга Блетен, Михайло Бобяк, Стефан Боднарчук, Дорис Гладка, Ольга Гнатик, Валентіна Ґордон, д-р Юрій і Христина Демидович, Юлія Демченко, о. Тарас Дурбак, Іван Кузь, Іван Карваш, Андрій Качала, Іван Колін, Мирон і Стефанія Кочан, Ярема Маринюк, д-р Леонід і Оксана Мостович, д-р Ярослав Очеретько, Богдан і Анна Покора*, Е. І. Прокопович*, Андрій Турчин, Пилип Троч, Петро Цап, Антін Яременко.
$60 — Григорій Новак.
По $50 — Іван Борис, д-р Роман Богонович, Василь і Віра Воронка, Володимир і Тилі Децик, Олекса Дзємюк, Василь і Осип Дудинські, Юрій Ісаїв, Володимир Карий, Теодор і Анна Квасницькі, Валентин і Ольга Лоян, Мирон і Тереса Луцишин, Володислав Маґоцький, Микола Мартинюк, Роман Марушка, Роман Мацук, Стефан Мисюґа, Орест Пітьо, Богдан Садковий, Славомир і Галина Самійло, Іван і Ольга Старейкі, Ярослав і Анна Станецькі, Володимир Терлецький, Євгенія Тріска, Іван Чорний.
По $30 — Петро й Анастазія Вариха, Василь Качуровський, Ольга Юрків.
По $25 — о. Микола й Ольга Антохій, Ольга Гірний, Володимир Гриньків, Михайло Данилик, Ігор і Ірена Дмитерко, Галина Єфремов, Ефрозима і Гаврило Зимбалюк, Любомира Камінська, Петро Костечко, Юрій Кравець, Володимир Кручовий, Антоніна Марчук, Михайло Пилипчак, Мирон і Галина Плошанські, Лідія Прокоп, Йосиф і Софія Серафин, Роман Тобуляк, Роман Ярош.
По $20 — Кирило Григорович, Л. А. Долинська, Олександер Когутяк, Олександра Коновал, Петро Мороз, Мирон Ожґа, Олександер і Олег Павлюк.
По $15 — Марія Бачинська*, Михайло Губіш, Володимир Дзівак, Стефан Пісарчик, Василь Притула.
По $10 — Анна і Реймонд Гриник, Володимир Дитиняк, Василь Іванчук, Анна Крижанович, Іван Луців, Ґ. Нагірняк, Анна Озераник, Галина Рибак, Яків Стирко, Стефан Цимбала, Марія Чміль.
$3 — Богдан Рудий.

Пожертви читачів Свободи — у світлу пам'ять:

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. інж. Володимира Патрила:** Степан і Надія Костик — $200.

В пам'ять батька **о. крилошанина М. Іванчука:** проф. Ярослав і Стефанія Іванчук — $300.

У світлу пам'ять брата абсольвента Богословської Академії у Львові **бл. п. Романа Іванчука,** який загинув в лісах Вологодської области: проф. Ярослав і Стефанія Іванчук — $200.

В пам'ять брата **бл. п. Василька Дусанівського:** Рик і Оксана Вісьневскі — $100.

Списки поодиноких Відділів КТХРУ-ГП:

Вашінґтон, Дистрикт оф Колюмбія:

Михайло і Марія Вариш, Ігор і Тамара Вітковицькі, Орест і Карен Дейчаківські, Ольга і Стефан Курилас, Наталка Слюзар — по $100, Стефанія Кузь — $30, о. Тарас і Ярослава Лончина, Катерина Яворська — по $25, Ольга і Флойд Блетен, Ірена і Вінц Мадар — по $10.

(Список переслала п-ні Марта Мостович).

Венис, Фльорида:

Роман Поритко — $1000, Йосиф і Анна Іванів — $500, Павлина Різник — $125, Ірена Варивода, Стефан Гарасимів, Мирослав Повх — по $100, Борис Бранчанський, д-р Василь і Євгеня Петрина, Богдан Похмурський — по $50, Іван Бабанський, Марія Бойдун, Володимир і Дарія Ломницькі, Павло і Віра Люлька — по $25.

(Список переслав п. Мирослав Кузьма)

Гартфорд і околиці, Коннектикат:

Володимир і Ірена Балко — $200, Стефан Боднарук, Василь і Софія Івах, Петро й Ольга Осиф, Роман і Софія Рубай, Андрій Рудик, Іван і Татіяна Шпіка — по $100, Володимир Боляк, Р. Воробель*, Марія Дмитраш, Софія Пеца, Михайло Хомій — по $50, Богдан і Іванна Козак — $30, Софія Бобрек, Михайлина Головчак — по $25.

(Список переслав інж. Андрій Рудик)

Ґлен Спей, Ню Йорк:

Ярослав Червоник, Петро Саляк — по $1000 (в світлу пам'ять бл. п. Михайла Палки), д-р Євген і Л. Грабарчук — $1000, Василь Матіяш — $500, інж Аполінарій Осадца — $250, Едвард Бісланд, мол. (Підприємство Забезпечення), „Ґрей" Похоронне Заведення, Михайло і С. Озарук, Григорій і Зофія Пітіо — по $100, Анна Грицьков'ян — $25.

(Збірщики Петро Мельник і Данило Мох)

Іст Медов, Ню Йорк:

Бінґо-кухня ч. 1 парохія св. Володимира — $250, Василь Захарія, Микола Курчак — по $100.

(Список переслав п. М. Курчак)

Маямі Біч і околиці Фльориди:

Іван Назар — $200, Олекса Бардахівський, Осип Головацький, Українсько-Американська Координаційна Рада — по $100.

(Список переслав п. Михайло Ковальчук)

Нюарк, Ню Джерзі:

Михайло Вербяний — $25,000 (на том Гарвардського Проєкту), Отці Редемптористи; о. Михайло Кучмяк, о. Моріс Джурнан, о. Михайло Вівчар — $5,000, Об'єднання Українських Підприємців і Професіоналістів — $319.40, Стефанія Таланчук, Йоанна Яворська — по $250, Володимир і Лідія Данилюк — $150, Степан Ґерула, Петро Ричок, Осип і Р. Труш — по $100, Тарас і Анна Василик — $50.

(Список переслав п. Богдан Робак)

Марія Онишкевич — $250, В. і Н. Савицькі, Вілліям і Стефанія Ткач, Осип і Р. Труш — по $100, Микола Кітвіс — $25.

(Збірку перевів п. Михайло Шпирка)

Ню Бранзвик — Менвіл, Ню Джерзі:

Вілліям і Марґарета Кец* — $500, Надія і Нестор Нинки*, Михайло і Анна Хомут — по $250, Володимир і Константин Дуб, д-р Лев М. Ф. і Марія Чировські*, — по $200, Дорис Борст і Оксана Стойко, Михайло й Оксана Меуш — по $100, Мирослав і Елла Боднар — $25.

(Список переслав п. Дамян Ґеча)

Рочестер, Ню Йорк:

Степан і Марія Сипливі* — $1000, Михайло Лесів* — $250, Іван Мойсей* — $200, Борис Боднарук*, Віра Заблоцька*, Осип Кольцьо*, Теодор Лесик*, Іван Новосядло*, Василь Попович* — по $100.

(Список переслала п-ні Ірина Руснак)

Філядельфія, Пенсильванія:
(Включає списки ч.: 1, 2, 5, 7, 8, 9)

Іван і Діяна Гинянські — $25,000 (на том Гарвардського Проєкту), д-р Всеволод Когутяк — $5000, Укр. Кред. Кооператива „Самопоміч" у Філядельфії — $3000, Т-во Українських Інженерів — $2500, Галя і Володимир Горбові*, д-р Роман і Євгенія Дикі, д-р Роман, мол. і Дарія Дикі, Ярослав і Мирослава Зубалі, д-р Василь і Рома Саляк, Степан Чорпіта* — по $1000, Ірина і Володимир Медухи, Щадниця „Тризуб" — по $500, Аліна Олексин, Вілліям і Теодозія Пастушек, д-р Володимир і Ева Юзичі — по $250, Григорій Козур, Христина Маєвська — по $200, Дарія Лисій — $150, інж. Методій Борецький, Лука Гайдукевич, Євген Гаранчук, д-р Ярослав Качай, Петро і Марія Кондрат, Зенон Маланчук, Роман і Марія Плахта, Володимир і Звена Романів, Іван Свора, д-р Роман Улянський, Олена Филипович, Богдан і Софія Хавлюк, Михайло Вівчаровський, Маґдалина Ґульда Цазасса — по $100, Володимир Поприч — $75, Олександер і Софія Борецькі, д-р Мирон Е. Новосад, Іванна Петик, Оліян Татунчак, Йосиф Янкевич — по $50, Софія і Осип Кусень — $30, Петро Демків, Марія Кузів, Ярослав Масюк — по $25, Василь Андрейців — $10.

В пам'ять **бл. п. Івана Данківського** зложили:

Бруно Данківський — $300, Об'єднання був. Вояків Українців в Америці — Відділ у Філядельфії, Український народний Союз — Округа Філядельфія — по $100, Олег Дідух, Остап Дідух — по $25, Володимир Винницький, Василь Колінко — по $20, Кость Гречак, Іван Дмитрик, Б. і К. Коженьовські, Ярослав Лучанко, Наталія Стефанів, Осип Труш — по $10.

У пам'ять **бл. п. Якова Саляка:**

Українська Щадниця у Філядельфії — $100.

У пам'ять сестри **Марії Луцької Левицької:**

Олександер Луцький — $50.

(Список переслала Марта Шиприкевич)

У СВІТЛУ ПАМ'ЯТЬ:

Вшановуючи дорогих осіб на реалізацію Гарвардського Проєкту Тисячоліття пожертвували:

В пам'ять **бл. п. Марії Карпевич:** Галина Чорній — $500.

У світлу пам'ять чоловіка **бл. п. Романа Різника:** Марія Різник — $100.

В **бл. п. Петра Максима** в час його похоронів, присутні зібрали і призначили $130 на Фонд Гарвардського Проєкту.

В пам'ять чоловіка **бл. п. Михайла Кузьмінського:** Галя Кузьмінська — $100.

В пам'ять батьків **бл. п. о. Йорслава і Любови Кобринської Княгиницьких:** Зенон Княгиницький — $150.

Замість квітів на могилу **бл. п. Василя Микити:**

В пам'ять брата, шваґра і стрийка **бл. п. Василя Микити:** Степан і Анна Микита, Роман-Зиновій Микита — по $100.

Ярослав і Павля Качмар — $100, Іван і Галина Моренко — $50, Христина Качмар — $25.

---

* ПРИМІТКА. Дякуємо Вельмишановним — М. Бачинській, Б. Боднарукові, Р. Воробель, Г. і В. Горбовим, В. Заблоцькій, В. і М. Кецам, О. Кольцеві, З. Кулинич, М. Лесеві, Т. Лесикові, І. Мойсеєві, Н. і Н. Нинкам, Д. Лисій, І. Новосядлові, Б. і А. Покорам, В. Поповичеві, Е. І. Прокопович, Б. і А. Рак, С. і М. Сипливим, д-р Л. М. Ф. і М. Чировським, С. Чорпіті за використання програми дорівнювальних фондів їхніх працедавців.

Заохочуємо всіх, що затруднені в підприємствах, які практикують програму MATCHING GIFTS враз із своєю пожертвою (чеки треба виписувати на HARVARD UNIVERSITY UKRAINIAN STUDIES, а в примітці вписати MUC) прислати теж аплікації на дорівнальну вплату. Відповідні формулярі можна одержати в канцелярії працедавця.

Збіркова акція продовжується

Всі чеки просимо виписувати на

Ukrainian Studies Fund M.U.C.

(M.U.C. означає Millennium of Ukrainian Christianity)

Пожертви просимо висилати до канцелярії Комітету на адресу:

Millennium of Rus'-Ukraine Christianity Committee
63 Fourth Avenue, New York, N.Y. 10003

За КОМІТЕТ:

Д-р Степан Ворох, *Голова*
Володимир Баранецький, *Фінансовий Референт*

ПРЕЗИДІЯ ВЕРХОВНОЇ Ради РСФСР постановила повернути місту Устінов в Удмуртії його колишню назву Іжевськ. Є підстави вважати, що переінакшення міста зв'язано з кампанією чистки збройних силах і виявленням серйозних недоліків, що мали місце ще за життя Дмітрія Устінова, який займав пост міністра оборони.

СЕНАТ ПРОГОЛОСУВАВ за покаранням Японської та Норвезької компаній за те, що продали Совєтському Союзові технологічні устаткування високої якості. Застосована кара супроти цих двох фірм, це відтягнення їхніх виробів на два роки з американського ринку. Відправлена до Совєтського Союзу технологія це швидкооборотні двигуни, які дали їм спроможність будувати підводні човни з тихшими моторами, які важко викривати. Подібну пропозицію розглядають також і в Палааті Репрезентантів, але Адміністрація президента Роналда Регена є проти цього.

БРАТСТВО ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ УНА СТАНИЦІ у ДІТРОЙТІ

Ділимося сумною вісткою з Побратимами та Українською Громадою, що дня 30-го червня 1987 р. відійшов у Вічність взірцевий член нашої Станиці

сл. п.
РОМАН КАЛЬБА

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в церкві св. Йосафата та на Mt. Olivet цвинтарі.

Родині Покійного складає щире співчуття Станиця Перша Українська Дивізія УНА

В ЧЕТВЕРТУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

бл. п.
ЛЮБОМИРА РИХТИЦЬКОГО
(Степана Любомирського)

будуть відправлені

СЛУЖБИ БОЖІ та ПАНАХИДИ

в соборі свв. Володимира і Ольги в Чікаґо, Іллиной
і в церкві Різдва Пречистої Діви Марії в Лос Анджелес, Кал.

в ЧЕТВЕР, 16-го ЛИПНЯ 1987 р. о год. 7:30 ранку.

Дружина ЗЕНА РИХТИЦЬКА
з родиною

В МАДРИДІ ЗАКІНЧИЛИСЯ дводенні переговори про дальшу долю американських військових баз в цій країні. Цей договір про бази був укладений між Урядом ЗСА і генералом Франком. Уряд Еспанії, що його очолює соціяліст Феліпе Ґонзалєз, настоює на виведенні з країни 72 американських винищувачів-бомбардувальників „Ф—16", які перебувають тепер на військово-повітряній базі в Торрегоні. Амбасадор ЗСА в Еспанії Реджиналд Бартоломю, який очолював американську делегацію на переговорах, заявив, що має надію на досягнення компромісного рішення до осені цього року. Ріст антиамериканських настроїв в Еспанії примусив торік уряд Ґонзалєза оголосити загальнокрайовий референдум у справі про членство країни в НАТО. Незначною більшістю еспанці схвалили збереження членства в цьому оборонному союзі.

У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ 15 АКТИВНИХ політичних і суспільних груп, оскаржили і подали до суду міські та федеральні власті за переступлення ними Конституційних прав цих груп на Філядельфійських святкуваннях 200-ліття Конституції. Як висловився один із прихильників громадських свобід це „справа з котрої скапує іронія". Діло в тому, що ці групи протестуючи з транспарантами проти американської закордонної політики 25-го травня ц.р., хотіли увійти на площу де саме промовляв заступник президента Джордж Буш, а поліція їм цього не дозволила.

НЕОФІЦІЙНА польська правозахисна група „Свобода і мир" надіслала через амбасаду СССР у Варшаві листа генеральному секретареві ЦК КПСС Міхаілові Ґорбачову з просьбою помилувати казахського студента К. Рискулбекова, засудженого на кару смерти за вбивство дружинника в Алма-Аті під час антиросійських виступів 17-го і 18-го грудня минулого року. Керівник групи польських правозахисників Яцек Чапутовіч сказав у телефонічному інтерв'ю репортерові Ассошіейтед Пресс, що його група попросила М. Горбачова помилувати чотирьох інших казахських студентів, засуджених на різні терміни ув'язнення.

Вісті з Тусану

1987-ий рік приніс парафії св. Михаїла в Тусані, Арізона, нового пароха о. Івана Кротця. Він обслуговує матірню парафію у Фініксі та дочерну — в Тусані. Парафіяльне життя помалу упорядковується. Вперше вибрано парафіяльну раду, в склад якої увійшли: д-р Богдан Дзьоба — голова; Олекса Васьків — заступник голови; Оля Ґоляш-Тимцюрак — секретар; Осип Цибульський — скарбник; Ірина Древницька — член; Богдан Боб'як — член.

Парафія відзначила день уродин пароха о. Івана Кротеця, 15-го березня цього року. Після Служби Божої пані влаштували „складаний" обід для всіх парафіян, вітали о. Івана та передали подарунок.

26-го квітня відслужено Панахиду за померлих через нуклеарну катастрофу в Чорнобилі.

3-го травня відбулось у парафії св. Михаїла спільне свячене. Після Служби Божої, яку всі присутні гарно відспівали, парафіяни й гості засіли до спільного свяченого у власному домі. Великодні страви підготовляли пані Васьків і Древницька. Додаткові харчі принесли парафіянки. Подружжя Васькових подарувало частину харчів. Свято відкрив голова Парафіяльної ради д-р Б. Дзьоба; програмою проводила Оля Ґоляш-Тимцюрак. Вона у своєму слові поєднала Великдень в Україні та в Америці. Отець парох поблагословив великодні дари під загальний спів „Христос Воскрес" та привітав усіх із радісним празником Воскресіння Христового.

Якраз в цьому часі перебував у Тусані на лікуванні, після важкої операції, парох катедри св. Миколая в Чикаго о. Володимир Климчук, який виступив на спільному Свяченому з привітом, дякуючи за опіку під час його недуги.

Діти Іванка і Петро Феші деклямували великодні вірші.

Перший раз в житті молодої парафії відбулася продаж писанок, яка дала несподіваний успіх — 3,525 дол. Обидва отці, голова й члени Парафіяльної ради та парафіяни щедро відгукнулися, щоб придбати фонди на власну церкву.

5-го і 6-го травня Комітет поневолених націй в Тусані давав доповіді для учнів середніх шкіл про поневолені нації московської імперії. З інформаціями виступали — голова комітету А. Бунька, С. Голяш і М. Феш. Доповідей прослухало понад 600 школярів.

17-го травня відслужено Панахиду за жертви штучного голоду в Україні 1932-1933 років. Парафія та ціла тусанська громада готуються спільно із громадою у Фініксі відзначити велику річницю 1000-ліття Хрищення України.

З ініціятиви Українського клюбу в Тусані та при співпраці шкільного дистрикту стягнено з Тандер Бей, Онтаріо, Канада, танцювальну групу „Веснянка". Ця заслужена група добрих танцюристів під керівництвом Нестора Баранника, в числі 25 осіб, дала кілька показів для місцевих середніх шкіл та один репрезентативний концерт для тусанської громади. У виступах брала участь знаменита бандуристка Ліса Клименко. Організаторкою концертів була пані Б. Салинон. Українські танці та гра на бандурі захоплювали учнів шкіл і старших. Українські танцюристи одержали привіт від посадника Тусану Луїса Мирфі, а також подяку посадникові міста Тандер Бей в Онтаріо.

Старанням голови Українського Клюбу інж. Віталія Галича повторено на телевізії фільм Славка Новицького про Український Голокост — „Жнива розпачу", 20-го травня 1987 року. Після фільму відбулася дискусія з участю модератора проф. Мек Елрой та професорів історії тусанського університету. З українського боку виступала в дискусії Оля Тимцюрак, яка рівнож передала уривки із свідчень очевидця Великого голоду, який живе в Тусані.

Цілий травень в місцевих бібліотеках відбувалися виставки українських писанок. Мисткиня-писанкарка Оля Галич дала показ писання писанок для зацікавлених в бібліотеці „Колюмбус" із гарним висілдом.

Парафіяльний фестин церкви св. Михаїла успішно відбувся в суботу, 6-го червня, в Форт Ловел Парку.

Оля Ґоляш-Тимцюрак

Врятуймо...

(Закінчення зі ст. 2)

ратури, від Франка починаючи. А в першому томі, який починається Іваном Котляревським, нема вже ні вступу, ні змісту, ні приміток, і потрачено багато сторінок тексту, бо папір такий крихкий, що вже годі йому триматися.

Перевидання цих збірників наших літературних скарбів, що їх старші українці вже потроху забувають, а молодші і не знають, — є справою невідкладною, бож пропаде все це безповоротно.

Антологію згадано тут для прикладу. Можна додати сюди сотні імен авторів, листу тисячі назв творів які треба врятувати від згубного „зуба часу". В такому стані є багато-багато українських книжок незаступимої вартости, ось хоча б „Українська Загальна Енциклопедія", видана в Галичині в 1931 році під редакцією проф. Івана Раковського. Це — неопалима купина, настільна книга кожної редакції українських періодиків і кожного працівника пера, невичерпне джерело українських інформацій, (гасла в ній є такі, яких не знайти по інших наших енциклопедіях, ось наприклад, гасла з релігійної тематики).

І „на марґінесі", як то в нас люблять висловлюватися, хочу зауважити, що тут, серед досі перевиданих давніших авторів, є імена, не дуже контроверсійні і для підсовєтських відносин. Вони можуть бути видані (хоч і з скороченням і вибіркою) за евентуальної „відлиги" навіть у сучасній Україні, якщо б там заіснували такі умовини, як за Петра Шелеста, наприклад. І це все таки не виключено на дальшу мету, хоч і не на часі якраз у даний час, поки Україна ледь-ледь оклигує від Андроповсько-Брежнєвського „прикручування гайок", коли то, починаючи з 1964 року, залізною рукою винищувано відносну „розкрутість", з якої скористали наші славні шестидесятники за відлиги Хрущовських часів.

Це автори з так званого „всесвітянського", а не суто українського національного табору. А є і інші, яких ніколи „не регабілітують" в підсовєтській Україні. І не поможе тут ніякий Хрущ(-ов) і ніякий Горбач(-ов).

Є поет Леонід Мосендз, є його дотепна поема „Каніт ферштан", папір її ледве тримається. Ось є Юрія Клена прекрасна „Баляда про помсту". Ось статті вченого Вадима Щербаківського, що їх нищить час! Де і в кого є збірка „Сагайдак" — Юрія Дарагана, єдина збірка поезій одного з найталановитіших поетів доби Визвольних Змагань, уенерівського старшини, з так званої „празької" школи? Де є твори поета Максима Гриви і Марка Антіоха? Чи перевидасть хто твори критика й політичного письменника Михайла Мухина, чи п'єси Миколи Чирського? Список можна продовжувати далі.

Це стосується багатьох-багатьох українських патріотів, визначних культуротворців, які жили й творили перед і поміж двома війнами на еміґрації в Західній Европі або на західніх вільних тоді українських землях. Всі вони ці автори — „ужасниє націоналісти" для окупаційних властей УССР і їх ніхто там не регабілітує. І лише ми тут, на поселеннях, працюючи по наших установах, куди жертовні українські люди складають на видавничі проєкти свої грошові дари, можемо по-материнському, а не по-мачушиному, потрактувати і їх. Слід перевидати всі здобутки їхнього високого духу, хоч може сучасна коньюнктура каже нам щедрішою рукою видавати тих, котрі більш співзвучні тепер зі сильними світу цього, щоб ці „сильні" глянули на нас прихильнішим оком...

Будьмо для всіх українських діячів культури доброзичливими.

Пам'яті журналіста і українського патріота

Українська громада у Ст. Пітерсбурзі зазнала великої втрати, бо 1-го червня ц.р. відійшов у вічність великий український патріот, публіцист, письменник і поет Йосиф Біловус.

Народився він 1-го січня 1909 року в Монтреалі, Канада. Його батьки походили зі старого козацького роду. Свою освіту почав трьома мовами: українською, французькою і англійською. Крім того студіював й інші мови, так що володів дев'ятьма мовами, що дало йому опісля можливість працювати в державному уряді. За свою працю був відзначений королівською грамотою.

Після закінчення середньої школи Йосиф продовжував студії в Йорктоні, Саскачеван, де одержав стипендію за свою працю про Багамські острови. Праця була видана українською і англійською мовами.

Тут Біловус починає свою журналістську і літературну діяльність закладаючи журнал „Сяйво", в котрім поміщує перші свої твори. Після закінчення студій в Йорктоні вернувся до Монтреалю, де продовжував студії у МекҐілл університеті на філософічному факультеті. В тому часі Біловус поміщує свої поезії, статті, оповідання, сміховинки, афоризми в „Канадійському Фармері" і журналі „Нова Ера", а його патріотичні вірші заслуговують на спеціяльну увагу. Як журналіст виявив Йосиф свій талант, будучи кореспондентом „Юнайтед Пресс".

Прибувши з Канади до Дітройту Мишиґен, дописував до журналів „Пора", а опісля „Нова Пора", котрого редактором став згодом. Був він також співредактором часопису „Нова Зоря" і до останньої хвилини свого життя дописував до української і англомовної преси. З-під пера Йосифа виходить „Короткий нарис історії України" — англійською мовою (3 наклади), а крім того оповідання „Марійка", „Мертвий байрак", „Віндсор готель" і інші, але на особливу увагу заслуговують його патріотичні вірші „Державні думи", співавтором яких була його дружина св. п. Анастазія, популярно звана Анною. Під кінець 30-их років Біловуси заснували журнал „Жінка", де поміщували і свої твори. На полі церковному і суспільному Біловуси були взірцевими християнами і великими українськими патріотами. Слід згадати, що вони зложили завдаток на закуп від Форд Фундейшен будинків для української католицької школи, 9,000 дол. пожертвували на купно великої площі у Воррен, Мишиґен, на котрій опісля побудовано українську католицьку церкву ім. св. Йосафата. Причинилися до заснування української католицької церкви в Ст. Пітерсбурзі своїм щедрим даром 5,000 дол. на закуп площі.

Як гетьманець Йосиф був двічі вибраний головою гетьманської Організації. Його жертвенність причинилася до розбудови гетьманського часопису „Будучність". Тоді ж Біловуси зложили на науковий інститут ім. Липинського 10,000 дол., а в 1985 році заложили фундацію Біловусів на видавничі цілі при інституті ім. Липинського, жертвуючи 50,000 долярів. Незрівняні були летючки Біловуса в справі фальшування української історії совєтськими „вченими".

Архів Товариства Сеньйорів зберігає кореспонденцію Йосифа Біловуса з конґресменами, сенаторами, Білим Домом, пресою і телевізією, в якій він боронить українські інтереси і влучно спростовує їх фальшивий підхід до українських справ.

Діяльність Йосифа Біловуса вимагає широкого обговорення і надіймося, що знайдеться хтось, хто упорядкує його політичну і літературну спадщину і видасть її друком з докладною його біографією, що покаже велич духа того незрівняного журналіста і великого українського патріота.

Мгр Мирон Жмуркевич

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ, 14-го ЛИПНЯ 1987 РОКУ

Рочестер, Н. Й. — Піврічні збори Т-ва „Запорозька Січ", Від. 367 УНС, відбудуться о год. 1-ій по полудні в кафетерії школи св. Йосафата. Просимо, щоб усі члени прибули, бо є багато важних справ. Також повідомляємо, що чеки дивіденди будуть готові.

Василь Попович, секр.